

8. Robinson, J. A., & Acemoglu, D. (2012). Why nations fail: The origins of power, prosperity and poverty. London: Profile Books.

9. Rodríguez-Pose, A., di Cataldo, M., & Rainoldi, A. (2014). The role of government institutions for smart specialisation and regional development. Policy Brief Series No. 04/2014. European Commission, Joint Research Centre, Institute for Prospective Technological Studies

10. Zukauskaitė, E. (2018). Variety of regional innovation systems and their institutional characteristics. In A. Isaksen, R. Martin, & M. Trippel (Eds.), New avenues for regional innovation systems – Theoretical advances, empirical cases and policy lessons (pp. 41–60). Cham: Springer

М. С. Беляй,

*аспірант., викладач кафедри управління та адміністрування
ННІ «Каразінська школа бізнесу» ХНУ імені В. Н. Каразіна*

ОЦІНКА СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ ОТГ ЧЕРЕЗ СТРАТЕГІЮ РОЗВИТКУ

Для оцінки смарт-спеціалізацій в стратегіях ОТГ Харківської області, необхідно розглянути яким чином вони можуть бути там відображені. Для цього необхідно проаналізувати феномен смарт-спеціалізацій як сучасний тренд в управлінні та адмініструванні розвитком територій. Один з найбільш розповсюджених підходів, які є спірними у впровадженні стратегії смарт-спеціалізацій це її декларативне визначення. Ще одним підходом, який може стати пасткою це пріоритизація галузей чи напрямків діяльності базуючись на історичному баченні та ретроспективному аналізі. Цей підхід може бути ефективно використаний з ціллю фіксації поточного стану та ідентифікації сильних сторін території, але для визначення смарт-спеціалізації такий підходи не є доцільним.

Також негативну роль може відігравати й бажання «бути в тренді» але в умовах браку ресурсів, недостатньої кваліфікації кадрів та публічному нагляді за використанням ресурсів та нерозуміння широким загалом цього процесу призводить до тотальної економії. Вищезазначене призводить до відсутності глибинного аналізу, не розу-

мінню сутності смарт та браку фактичних даних, що в свою чергу стає причиною до хибного вибору спеціалізації що декларується територією як Smart. Наступна проблема з якою зустрічається впровадження стратегії смарт-спеціалізацій – протидія тренду. Будь-яке популярне явище швидко знаходить своїх опозиціонерів водночас з прихильниками. Це може формує на певних територіях думки, що впровадження smart-спеціалізації не матиме жодних реальних позитивних наслідків для розвитку, саме тому краще концентруватись на окремих діях (проектах), що матимуть реальний результат.

Для досягнення максимального ефекту та формування загальної картини в Харківській області, необхідно оцінювати стратегії розвитку ОТГ на предмет їх відношення до Smart залежно від того декларується смарт-спеціалізація чи ні та на предмет її відповідності стратегіям та smart напрямкам вищого рівня.

Рисунок 2.1 – Алгоритм перевірки стратегій ОТГ на предмет Smart-спеціалізацій.

Джерело: побудовано автором з використанням [2,4]

Запропонований алгоритм дозволяє більш оптимізувати процес перевірки та не використовувати окремі методологічні підходи для кожної гілки а використовувати один комплексний. Виходячи з даного алгоритму стає зрозумілим, що не важливо чи заявлена Smart-спеціалізація у стратегії чи ні, все одно необхідно здійснювати аналіз Smart напрямів.

Для того щоб перевірити, чи можуть бути використані данні із стратегії розвитку ОТГ для встановлення (перевірки) smart-спеціалізації необхідно оцінити якість самої стратегії розвитку, для цього пропонується використовувати наступні критерії: Коефіцієнт поточної фінансової спроможності для оцінки Стратегій розвитку; Коефіцієнт абсолютної фінансової спроможності для оцінки Стратегій розвитку; Самовідтворюваність стратегії; Збалансованість стратегії.

Для встановлення рівня «Smart`овості» доцільним є використання принципів «ABC-аналізу» але у переведенні на вартість проектів, що закладені стратегії. Необхідно виявити повни перелік проектів загальна вартість реалізації яких дорівнює 80% від вартості усіх проектів, ці проекти відносяться до категорії «А», проекти що припадають на наступні 15% бюджету всієї стратегії – категорія «В», та останні 5% – «С». Провівши розрахунки вартість реалізації проектів в рамках кожної спеціалізації та інтерпретувавши їх даними з інших джерел інформації експертним шляхом можна з високою долею імовірності виявити smart-спеціалізацію регіону.

Ще одним аспектом даної методики є можливість універсалізовано оцінити рівень розвитковості стратегії за проектами. Для цього необхідно комбінувати запропоновану модифікацію ABC-аналізу з розподілом проектів за ефектом відповідно методики оцінки проектів в рамках ДФРР: соціальний (R3); соціальній з незначним економічним ефектом (R2); економічно обґрунтованими або інвестиційними (R1).

Розподіливши усі проекти стратегії у відповідну матрицю та поєднавши клітинки матриці з найбільшою концентрацією можна отримати профілі, що демонструватимуть рівень розвитковості та тип стратегії. Універсальність підходу підтверджується тим, що він може бути використаний для оцінки вичерпного числа проектів не

тільки на субрегіональному рівні, а й на регіональному, національному та міжнародному [1].

Розглянемо використання цієї методики на прикладі проектів фонду ДФРР. Було відібрано проекти за наступними критеріями: Харківська область; Рік початку – 2018; Тематичний напрям: «проекти добровільно утворених територіальних громад»; Статус затвердження: «Затверджено регіональною комісією». Загальна кількість за відзначними критеріями – 22 проекти, загальна вартість реалізації проектів – 134 137,14 тис. грн.

Таблиця 2.2 – Результати розрахунків за АВС-аналізом та R-критерієм відібраних проектів ДФРР

Номер проекту	Вартість проекту	% від загальної вартості проектів	Кумулятивна сума, %	Категорія за «АВС»	Категорія за «R»
1	44429,91	33,1%	33,1%	A	R2
2	22716,50	16,9%	50,1%	A	R1
3	21815,24	16,3%	66,3%	A	R2
4	9702,60	7,2%	73,6%	A	R2
5	5200,00	3,9%	77,4%	A	R3
6	4964,88	3,7%	81,1%	B	R3
7	4000,00	3,0%	84,1%	B	R3
8	2740,51	2,0%	86,2%	B	R3
9	2531,24	1,9%	88,0%	B	R3
10	2486,43	1,9%	89,9%	B	R3
11	1912,30	1,4%	91,3%	B	R1
12	1871,15	1,4%	92,7%	B	R3
13	1843,67	1,4%	94,1%	B	R3
14	1454,64	1,1%	95,2%	C	R2
15	1228,92	0,9%	96,1%	C	R3
16	1061,32	0,8%	96,9%	C	R2
17	997,83	0,7%	97,6%	C	R2
18	901,95	0,7%	98,3%	C	R2
19	668,56	0,5%	98,8%	C	R2
20	660,00	0,5%	99,3%	C	R2
21	650,00	0,5%	99,8%	C	R2
22	299,52	0,2%	100,0%	C	R2

Джерело: побудовано автором на основі даних ДФРР [1, 3]

Виходячи з даних, представлених у табличні проводимо комбінування матриці між критеріями за АВС та R.

Таблиця 2.3 – матриці відібраних проектів ДФРР за АВС та R критеріями.

	R1	R2	R3	Усього
A	1	3	1	5
B	1		7	8
C		8	1	9
Усього	2	11	9	22

Джерело: побудовано автором на основі даних ДФРР [1, 3]

Виходячи з отриманих результатів можна зробити висновки, що проекти ОТГ Харківської області підтримані регіональною комісією ДФРР у 2018 році мають 5 проектів категорії «А», серед яких суто інвестиційний – 1 та суто соціальний теж один. До категорії «В» відносяться вісім проектів, майже усі з яких – мають лише соціальний ефект. Категорія «С» також не містить проектів з суто економічним ефектом. Все це свідчить про те, що за даною вибіркою, затверджено проекти що не є розвитками за своєю природою та демонструється профіль інерційного функціонування.

Проте слід зазначити, що дані проекти відносяться до різних ОТГ Харківської області та демонструють лише стан тих проектів, що затверджено регіональною комісією ДФРР[3].

Загалом виходячи з даної матриці, можуть сформуватись три типи сценаріїв, за якими можна визначити стратегію: «Розвиткова стратегія», «стратегія інерційного розвитку», «збалансована стратегія». Також, окремо можна виділити ще один тип, для визначення якого потрібен додатковий аналіз, це «Smart-стратегія».

Розвиткова стратегія – це стратегія в якій більшість проектів категорії «А» сконцентровані в сегменті «R1», «В» сконцентровані в сегментах «R1» та «R2», «С» сконцентровані в сегментах «R2» та «R3».

Стратегія інерційного розвитку – це стратегія в якій більшість проектів категорії «А» сконцентровані в сегментах «R2» та «R3» «В» сконцентровані в сегментах «R3» та «R2», «С» сконцентровані в сегментах «R2» та «R1».

Збалансована стратегія – це стратегія в якій проекти розподілені рівномірно між сегментами «R1», «R2» та «R3» в кожній з категорій ABC.

Smart-стратегія – це стратегія, що поєднує в собі ознаки розвиткової та збалансованої стратегії, а профіль розподілу проектів має наступний вигляд: «А» сконцентровані в сегментах «R1» та «R2», «В» сконцентровані в сегменті «R2», «С» сконцентровані в сегментах «R2» та «R3».

Література

1. Bhattacharya A., Sarkar B., Mukherjee S. K. Distance-based consensus method for ABC analysis. *International Journal of Production Research*. 2007. Т. 45. №. 15. С. 3405–3420.
2. Entrepreneurial discovery process (EDP) cycle: Smart Specialisation Platform. URL: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/entrepreneurial-discovery-process-cycle>
3. Перелік проектів: офіційний сайт Державного фонду регіонального розвитку. URL: <http://dfr.minregion.gov.ua/Projects-list>
4. Розумна спеціалізація регіону: Electronic Scientific Archive. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/25853/1/65-362-366.pdf>.